

Terve
Arengu
Instituut

EESTI
KOHTUEKSPERTIISI
INSTITUUT

Eesti kahjude vähendamise teenustes kogutavate süstalde uuring 2024

LÜHIKOKKUVÕTE
UURINGUST

Süstlajääkide uuring annab vastuse, milliseid psühhoaktiivseid ained Eesti erinevates piirkondades narkootikumide süstivad inimesed tarvitavad. Tegemist on keemiliselt objektiivse teabega, mis aitab:

- saada hea ülevaate piirkondlikust narkoturust,
- anda sisendi tarvitajate varajaseks hoiatamiseks,
- paremini planeerida kahjude vähendamise (sh üledoosi ennetus) ja ravi tegevusi.

Metoodika

Tarvitavatest narkootikumidest ülevaate saamiseks analüüsiti keemiliselt **narkootikumide süstivate inimeste kasutatud süstalde sisu**. Analüüsiks kasutati vedelikkromatograafia kvadрупool lennuaja detektoriga massispektromeetrit ja üksikutel juhtudel gaasikromatograafimassispektromeetrit. Analüüsi teostas **Eesti Kohtuekspertiisi Instituut**. Süstlajäägi analüüsi metoodika on Eestis olnud kasutusel alates 2021. aastast. Sellist metoodikat kasutavad ka teised Euroopa linnad, mis koonduvad rahvusvahelise **ESCAPE projekti** alla (European Syringe Collection and Analysis Project).

Valim

Valim moodustati Eesti kahjude vähendamise teenustes kogutud kasutatud süstalde hulgast. Kokku analüüsiti **juhusliku valiku alusel 417 süstalt**, mis koguti uuringusse 2024. aasta mais ja juunis. Oluline oli, et süstlad oleksid visuaalselt terved ja tunduksid hiljuti kasutatud.

Uuringus osales viis Tallinna, üks Maardu, kolm Narva, neli Kohtla-Järve, üks Kiviõli, üks Rakvere, üks Jõhvi, kolm Tartu ja üks Paide ning Pärnu kahjude vähendamise üksus. Väiksema klientuuriga teenustest võeti valimisse vähemalt 15 süstalt ja suurematest vähemalt 30 süstalt.

Eesti kahjude vähendamise teenus arvudes*

3764
kahjude vähendamise
teenuste kasutajat

91 369
küllastust

Kahjude vähendamise
teenust osutab:

15 keskust
15 väljatöö üksust
3 apteeki
2 bussi

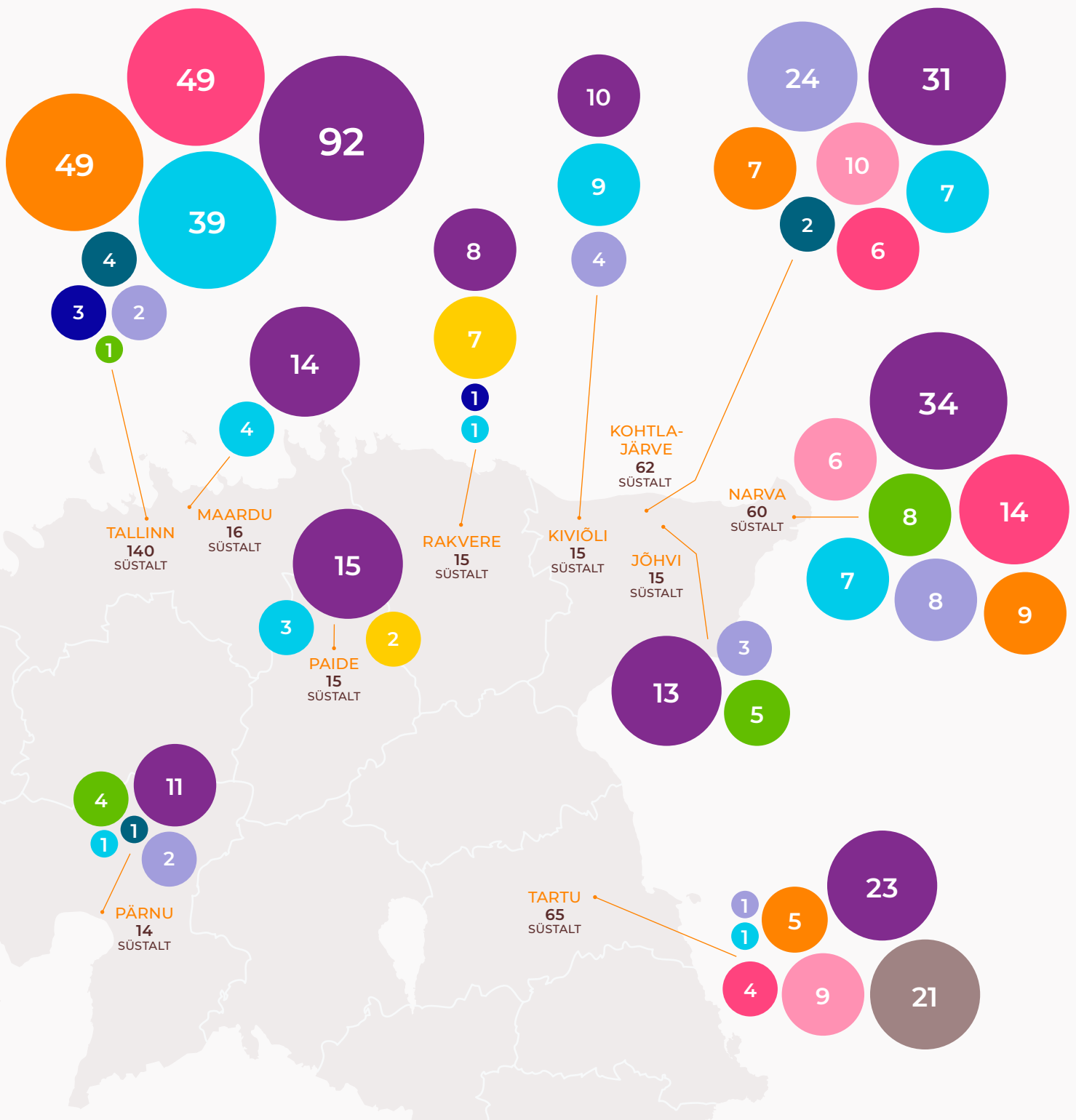

1 951 326
jagatud süstalt ja nõela

* Andmed on 2024. aasta lõpu seisuga.

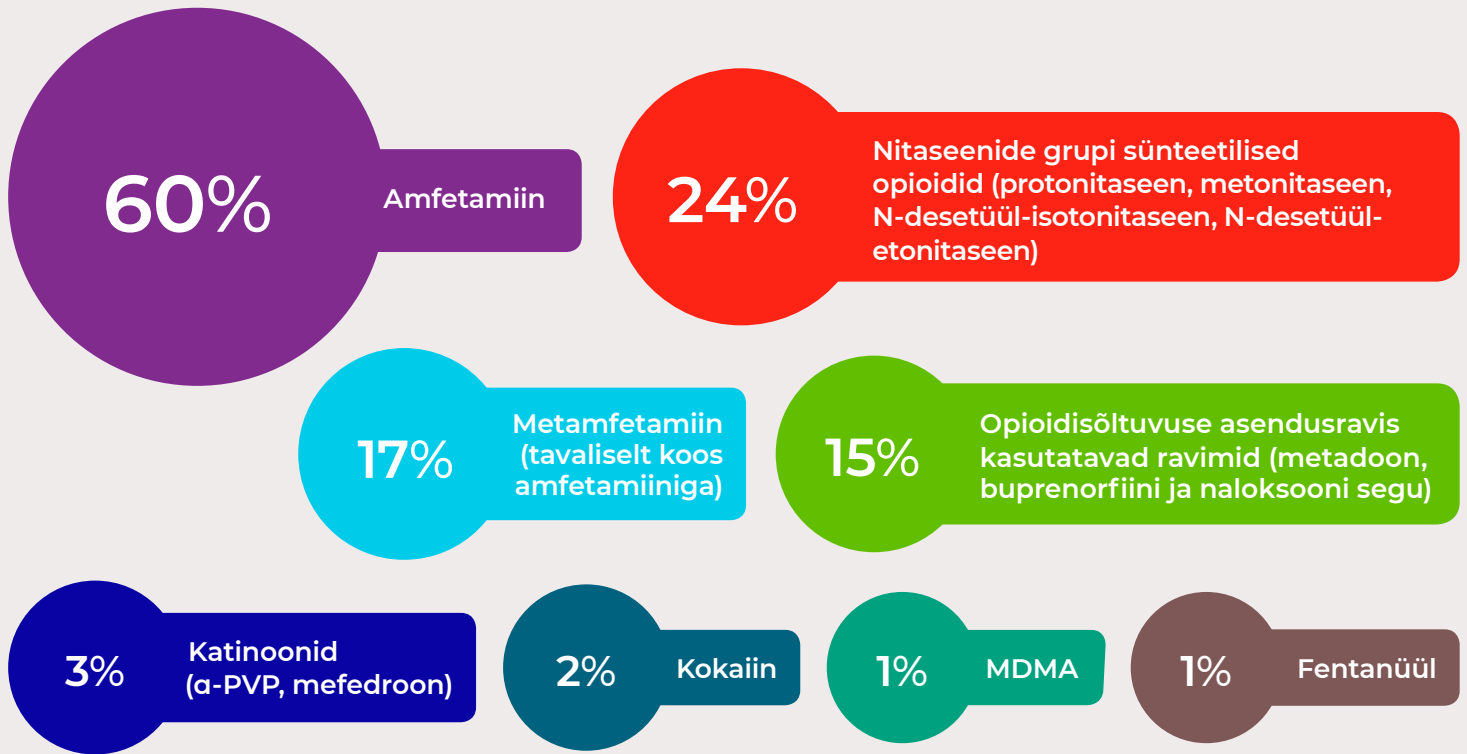
Enamlevinud ained ja analüüsitud süstalde arvud piirkondlikult absoluutarvudes*

*Süstlad võivad sisaldada mitut psühhoaktiivset ainet

- Amfetamiin
- Metamfetamiin
- Protonitaseen
- N-desetüül-isotonitaseen
- Metonitaseen
- Metadoon
- Buprenorfiin
- Metüülfenidaat
- α-PVP
- Kokaiin
- Mefedroon

Peamiste tarvitavate narkootiliste ainete osakaalud süstalde valimis (n=417)

Järeldused

- Uuringu põhjal võib näha piirkondlikke erinevusi süstitavates ainetes, kuid **amfetamiin on jätkuvalt kõige enam süstitav narkootikum** Eestis (60%).
- Üle poolte 2024. aasta süstaldes sisaldas ühte psühhoaktiivset ainet (52%). Võrreldes 2023. aastaga on ühe ainega süstalde osakaal langenud (2023. aastal 72%).
- Nitaseenid on endiselt levinum opioid** süstaldes (24%). Nitaseenide süstimine oli 2024. aastal lisaks Harjumaale ja Kohtla-Järvele levinud ka Narva ja Tartusse.
- Levinumaks nitaseeniks on 2024. aastal **protonitaseeni ja metonitaseeni segu** (70% nitaseeni sisaldavatest süstaldes) ja N-desetüül-isotonitaseen (25% nitaseeni sisaldavatest süstaldes). Uue nitaseenina analüüsiti kolmest Maardu süstlast **N-desetüül-etonitaseeni**. Nitaseenide puhul on tegemist tarvitajale **äärmiselt ohtlike sünteetiliste opioididega**.
- Fentanüüli (ka akrüülfentanüüli ja karfentanüüli) leidub üksikutes süstaldes. Heroiini ei leidunud üheski süstlas.
- Katinoonide** nagu α-PVP ja mefedrooni süstimine on jätkuvalt vähem levinud (2022. aastal 10% ja 2023. ja 2024. aastal 3% süstaldes). Katinoonidest oli Rakvere ja Paide süstaldes uue ainega **mefedroon** (n=9).
- Opioidisõltuvuse asendusravimite kasutatavate metadooni ning buprenorfiini ja naloksooni segu kuritarvitamine oli jäänud sarnaselt 2023. aastale 15% juurde. Metadooni leidis 44 süstlas. Kokku 18-st buprenorfiini sisaldavast süstlast sisaldas 10 lisaks naloksooni. Opioidisõltuvuse asendusravimite süstimine on levinud Kohtla-Järvel ja Narvas.
- Kõige enam levinud lisaaine süstaldes on **kofeiin** (24%), mida leidis alati koos amfetamiiniga.
- Süstaldes leidis ka **ravimeid**, kuid see ei olnud levinud trend. Kõige enam leidis süstaldes ravimitest **metüülfenidaati** (n=21) (Tartu), diasepaami (n=9), tisanidiini (n=6), oksükodooni (n=5), pregabaliini (n=4), pseudoefedriini (n=3) ja tramadooli (n=2).
- Metüülfenidaat on kesknärvisüsteemi stimulant, mida kasutatakse nii täiskasvanute kui ka teismeliste ja laste aktiivsus- ja tähelepanuhäire (ATH) ning narkolepsia ravis. **Metüülfenidaadi leitud süstaldes viitavad ravimi kuritarvitamisele.**